

Berachot Sources 17

בעל המאור מסכת ברכות דף כו עמוד ב

והא דתניא לקט מכולן כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה הוא יוצא בה י"ח בפסח אפי' לרב יוסף דאמר מצה הנאכלת לשבעה בעינן וה"ק בשל חולין כה"ג אם חמץ הוא ענוש כרת ואם מצה הוא יוצא בה ידי חובתו בפסח דאי לא תימא הכי חמץ בשירי מנחה לאחר פתיחה היכי משכחת לה והלא לחמי תודה אין להם פתיחה אלא ע"כ כה"ג בחולין קאמר.

כתוב שם לראב"ד מסכת ברכות דף כו עמוד ב

במאור דף כו: ד"ה והא דתניא לרי"ף ס' קמ. (ברכות דף לז ב)

כתוב שם: ליקט מכלן כזית וכו' אפילו לרב יוסף דאמר מצה הנאכלת לשבעה בעינן כו'.

אמר אברהם: [כל דבריו מטלניות שאין בהם שלש על שלש דלא חזו מידי ואין צריך לסמרטוטין] שאינו מדבר אלא על חמשת המינין לבד כמו שאמרו במנחות פ' ר' ישמעאל [דף ע א] החטין והשעורין והכוסמין ושכולת שועל ושיפון חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה וכו' וקאמרין נמי דלענין חמץ ומצה נמי מצטרפין אעפ"י שאינו בלול.

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף לז עמוד ב

אמר רב יוסף האי חביצא. פירוש פתייתן של פת שנתבשלו בקדרה שנקרא אצלינו לחם אפוי ועל ידי הבישול נדבקין קצת ולפיכך נקרא חביצא שכל דבר הנדבק נקרא חביצה. ואין לית ביה פירורין כזית וכו' ולבסוף ברכה אחת מעין שלש דסבר רב יוסף דפירורין פחות מכזית לא חשיבי לחם לענין ברכה:

נטלן לאכול אומר המוציא לחם מן הארץ. פירוש הא מיירי במנחת מאפה תנור ובהן ראוי לברך המוציא. אבל במנחת מחבת או מרחשת כל שהוא על ידי משקה לא חשיב פת ולא מברכין המוציא עליה כדמוכח בפסחים:

הכא במאי עסקינן בשערסן. פירוש שבדק הפירורין זה עם זה עד שנעשו כעין עיסה ונפקי להו מדין פירורין:

אלא הכא במאי עסקינן בבא מלחם גדול. פירוש והאי דנקט מכולן מיירי בשעשה מן הפירורין לחם אחד וליקט מן הלחם מעט מעט ואכל עד שאכל מאותו לחם כזית בכדי שיעור זמן אכילת פרס:

מאי הוי עלה אמר רב ששת אף על גב דלית ביה פירורין כזית מברך המוציא אמר רבא והוא דאיכא

עלייהו תוריתא דנהמא. פירוש דהא דאמרין דאפילו פירורין בפחות מכזית מברך המוציא הוא שיש בהם תואר לחם שלא נתבשל כל כך שתעבור צורתו. ומיהו היכא שאין שם בכולו אלא פחות מכזית דוקא לפניו הוא דמברכין המוציא דבלפניו לא שני לן בין מרובה למועט כדמוכח לקמן. אבל לאחריו ולא כלום שאין בפחות מכזית ברכה לאחריו:

רבינו יונה מסכת ברכות דף כו עמוד א

ושלש ברכות פירש"י ז"ל דחביצא הוא פירורין מפת שמטגנין עם הדבש או עם השמן ע"י אילפס ורב יוסף סבירא ליה אי אית ביה פירורין כזית מברך עליו המוציא ולבסוף שלש ברכות ואי לית ליה פירורין כזית מברך בתחלה בורא מיני מזונות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ורב ששת אמר אפי' אין בפירורין כזית מברך עליו המוציא ונחלקו בפירוש הברייתא דהכוסס את החטה דרב יוסף מפרש מאי דאמר בזמן שהפרוסות קיימות מברך עליו המוציא רוצה לומר שיש בהם כזית ולפיכך אמר שמברך עליו המוציא ושלש ברכות אין הפרוסות קיימות רוצה לומר שאין בהם כזית ולפיכך אמר שמברך עליו בורא מיני מזונות וכן פירשו בירושלמי דגרסי' התם עד כמה הן פרוסות עד כזית ורב ששת היה מפרש

רבינו יונה מסכת ברכות דף כו עמוד ב

הברייתא כן בזמן שהפרוסות קיימות אפי' אין בהם כזית כיון שהם קיימות מברך עליהם המוציא ושלש ברכות אבל אין הפרוסות קיימות מברך עליהם בורא מיני מזונות כיון שאין בהם כזית ואינם קיימות וכיון דהלכה כרב ששת נמצא לפי זה שהברייתא בזמן שהפרוסות קיימות נצטרך להעמיד אותה אליבא דרב ששת בשאין בפרוסות כזית ולא כדברי הירושל' זו היא שיטת רש"י ז"ל ורבינו צרפת ז"ל הקשו עליו מדאמר' בגמ' אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותני עלה וכולן פותתן פתייתן כזיתים א"ל אביי אלא מעתה לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר פורכן עד שמחזירין לסולתן ה"נ דלא מברכין המוציא וכו' תימא הכי נמי כלומר שאין מברכין המוציא על פירורין קטנים והא תניא ליקט מכולם כזית ואכלן אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה היא אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ופירש"י ז"ל דליקט מכולן כזית אמנחות קאי ור"ל שאם ליקט מכל המנחות כזית חמץ ואכל אף על פי שהוא ממנחות הרבה ענוש כרת ואם מצה היא אף על פי שהוא ממנחות הרבה מצטרף לשיעור

כזית לפטרו מחיוב מצה ואין זה נכון כלל שהיאך יכול לומר ליקט מכל המנחות כזית חמץ והלא המנחות כולן לא היו באין אלא מצה חוץ משתי הלחם בלבד ועוד שהיאך יכול לומר אם מצה הוא אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והא אמרין (פסחים לו א) בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מקום אדם יוצא בה ידי חובתו אבל מצה שאינה נאכלת בכל מושבותיכם אין אדם יוצא בה י"ח בפסח אלא ודאי לא קאי אמנחות אלא אחמשת המינין ור"ל אם ליקט מכל חמשת המינין כזית חמץ בפסח ואכל ענוש כרת דלא תימא בכזית ממין א' הוא דמחייב אלא אפי' כזית מחמשת המינין מצטרפין וכמו כן אם אכל מכולן כזית מצה בפסח מצטרפין ויוצא ידי חובתו ואם כדברי רש"י ז"ל שמפרש חביצא ע"י טיגון באילפס מאי קא פריך ליה אביי לרב יוסף דהכא מיירי בשליקט מכולם פירורים קטנים והן בעין ולפיכך אמרו שיוצא בהן מאכילת מצה ומברך עליהם המוציא שמאחר שיוצא בו ידי חיוב מצה ודאי יש לו לברך עליו המוציא אבל לרב יוסף לא איירי אלא בדבר שהוא מבושל ולפיכך סבירא ליה שאם אין בפירורים כזית אינו מברך עליו המוציא:

ולפיכך נראה שהפ"ה הנכון הוא כמו שפירשו רבינו האי גאון ורב נתן בעל הערוך ז"ל דחביצא הוא שלוקחים הפירורי ומחברין אותן יחד עם הדבש או עם המרק בלי שום בישול כלל ורב יוסף ס"ל שאם אין בפירורין כזית אף על פי שלא נתבשלו אינו מברך עליהם המוציא והקשה לו אביי והא תניא ליקט מכולן כזית אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה הוא אדם יוצא יד"ח בפסח הנה שאין כאן כזית אלא בחמשה פירורין ואפי' הכי נראה שמברך עליו ברכת המוציא ואכילת מצה והשתא פריך שפיר שכמו שזה בלא בישול ואנו מברכין עליו הוא הדין נמי בחביצא כיון שאין שם בישול אלא חיבור בעלמא שמחברין אותו בקערה עם הדבש או עם המרק אית לן למימר שאע"פ שאין בפירורין כזית שמברך עליהם המוציא ומורי הרב נר"ו מביא ראיה עוד לזה הפירוש שפירש הגאון ובעל הערוך ז"ל שאם כדברי רש"י שמפרש בבישול על כרחין נצטרך לומר דרב ששת מפרש הברייתא דהכוסס את החטה דקתני ואם אין הפרוסות קיימות בתחלה מברך עליו במ"מ דמיירי בשאין פרוסות קיימות בכזית ושאין בהם תואר לחם דאי כשיש בהם תואר לחם הא שמעינן ליה לרב ששת דאמר שאע"פ שאין בהם כזית מברך עליהם המוציא והיאך יאמר בכאן שיברך במ"מ אלא ודאי נצטרך לומר לדעתו דבשאין בפרוסות כזית ואין בהם תואר לחם מיירי וא"כ לדעת רב ששת מה חידש לנו רבא בכאן שאמר והוא דאיכא עליה תוריתא דנהמא שהרי כבר נאמר בברייתא שאם אין הפרוסות כזית ואין בהם תואר לחם מברך עליהם במ"מ אבל אי איכא עליה תוריתא דנהמא אף על פי שאין בהם כזית מברך עליהם המוציא ולמה הוצרך רבא לחזור הדבר ללא צורך שאין דרך האמוראים לחזור הדברים האמורים במשניות ובברייתות אם לא יהיה כדי ללמד שום חידוש אלא ודאי משום דברייתא איירי בבישול והכא בלא בישול הוצרך רבא לומר דכי אמרי' דאפי' פירורין שאין בהם כזית שמברך עליהם המוציא זהו כשיש בהם תואר לחם דאי מבריייתא הייתי אומר דדוקא בדבר שהוא מבושל צריך שיהא בו תואר לחם אבל בחביצא שאינו מבושל אף על פי שלא יהיה בו תואר לחם ואין בפירורין כזית יברך עליו קמ"ל רבא חידוש שאע"פ שאינם מבושלים אינו מברך עליהם אלא בשיש בהם תואר לחם ועכשיו נעמיד הברייתא כדעת הירושלמי בשיש בפרוסות כזית ואפי' אליבא דרב ששת ור"ל בזמן שהפרוסות קיימות שיש בהם כזית בתחילה מברך עליו המוציא ולבסוף שלש ברכות אין הפרוסות קיימות שאין בהם כזית בתחילה מברך בורא מיני מזונות מפני שכיון שהוא מבושל ואין בהם כזית אפי' רב ששת מודה שכבר יצא מתורת לחם ואף על גב דאיכא עליה תוריתא דנהמא:

על כן נראה למורי הרב נר"ו שג' דינין חלוקים הם היכא שהוא מבושל אם יש בו בפרוסות כזית [מברך עליהם המוציא וג' ברכות ואם אין בפרוסות כזית] אף על גב דמיחזי דאיכא עליה תוריתא דנהמא אינו מברך עליו אלא בורא מיני מזונות דכיון שהוא מבושל לא תואר לחם לו והיכא שאינו מבושל אלא שהוא מחובר ע"י דבש או מרק בלא שום בישול אם יש בפרוסות כזית מברך עליו המוציא אין בפרוסות כזית ואין בהם תואר לחם מברך עליהם במ"מ אבל אם יש בהם תואר לחם אף על פי שאין בהם כזית מברך עליהם המוציא והיכא שאינו לא מבושל ולא מחובר אלא שהוא פירורים לבדם אף על פי שאין בהם כזית ואין בהם תואר לחם שהן דקין ביותר מברך עליו המוציא וג' ברכות שכיון שהוא פת בפ"ע אינו יוצא לעולם מתורת פת וזה שלא כדברי רבינו חננאל ז"ל שאמר דמאי דאמרי' (דף לט א) דפת הצנומה בקערה מברך עליו המוציא דבדאיכא עליה תוריתא דנהמא מיירי ולפי מה שכתבנו אין אנו צריכין לזה אלא כיון שהוא פת בפני עצמו ואינו מחובר בדבר אחר אינו יוצא מתורת לחם לעולם ומברכין עליו המוציא ושלש ברכות:

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לז עמוד א

כל תבשיל שהוא מחמשת מינים אם תבשיל זה הוא ששלק חטים או אחד מחמשת המינים ולא נתבקעו מברך ב"פ האדמה ולבסוף בורא נפשות וכן בחרוכים ומה שאמרו הכוסס את החטה מברך ב"פ האדמה פירושה בחרוכין או שבישולן מעט ולא נתבקעו אבל נתבקעו מברך בורא מיני מזונות וברכה מעין ג' וכן אם חלקן בעוד שהן חייין הן אחת לשתים והוא הנקרא חילקא הן אחת לשלש והוא הנקרא טרגיס הן אחת לארבע והוא הנקרא זריד הן אחת לחמש והוא הנקרא ערסן מברך מיני מזונות ומעין ג' בבשולן וכן בכל תבשיל הנעשה מקמחן מברך בורא מיני מזונות וברכה מעין ג' ולחם האפוי מהן מברך המוציא וג' ברכות בשלו אחר שנאפה ועשה מפרוסותיו תבשיל אם הפרוסות קיימות ר"ל שיש

בהן כזית הואיל ויש כאן תורת לחם שהם פרוסות קיימות אפילו נתבשלו בכלי ראשון מברך בו המוציא וג' ברכות ואם אין פרוסות קיימות ואין בהן צורת לחם כגון שבללן יפה ובקדרה וכיוצא בה ר"ל כלי ראשון מברך מיני מזונות ומעין ג' ואם יש להם צורת לחם כגון שלא נתבשלו כל כך או שבשלו בקערה וכיוצא בה ר"ל כלי שני במים רותחים ששפך עליהם שאינו מבשל אף בפירוורים פחות מכזית מברך המוציא וג' ברכות שמאחר שאין כלי שני מבשל לא נפקעה ממנו תורת לחם ולדעת גדולי הרבנים כל שאין בהם כזית והם מתבשלים בקדרה אף על פי שיש בהם תורת לחם כגון שלא נתבשלו כל כך אין בהם אלא מיני מזונות ואם כסס חטים או שעורים חיים או קליות כבר ביארנו דינם למעלה:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה ח

הפת שפתת אותה פתים ובשלה ו בקדרה או לשה במרק, אם יש בפתייתין כזית או שניכר שהן פת ולא נשתנה צורתה מברך עליה בתחלה המוציא, ואם אין בהן כזית או שעברה צורת הפת בבישול מברך עליה בתחלה בורא מיני מזונות.

כסף משנה הלכות ברכות פרק ג הלכה ח

[ח] הפת שפתת אותה וכו'. לשון זה הוקשה לרוב חכמי זמננו דמשמע דקשיא רבינו ידידיה אדידיה שבתחלה כתב דבחד לטיבותא דליהוי בהו דהיינו יש בהם כזית אף על פי שנשתנה צורתה או לא נשתנה צורתה אף על פי שאין בהם כזית מברך המוציא והדר קתני דבחדא לריעותא דליהוי בהו דהיינו אין בהם כזית אף על פי שלא נשתנה צורתה או שנשתנה צורתה אף על פי שיש בהם כזית מברך במ"מ. והרב מהרר"י נ' שושן כתב וז"ל בישל פתייתין או לשן במרק אם הם כזית אפילו נשתנה צורת הפת המוציא, אם הם פחות מכזית וצורת פת בהם גם בזה יברך המוציא, אם אין בהם כזית ונשתנה צורת הפת יברך במ"מ, אם אין בהם כזית אבל עברה צורת הפת שזהו איבוד יותר מנשתנה הנזכר מברך במ"מ. ואמר רבינו בחלוקה הרביעית בבישול לפי שלישה במרק ישנה ולא יעביר ולכן שינה דרכו שאמר תחלה בישול ולישה במרק עכ"ל הריב"ש וגם כי הוא מתיישב קצת בלשון רבינו לא מצאתי לו בגמרא על מה שיסמוך. וה"ר יהושע מבני בניו של רבינו כתב אומרו בסוף או שעברה צורת הפת פירושו אם עברה צורת הפת ועם זה יסכים למה שאמר בתחלה וה"ק אם אין בפירוין כזית אם עברה צורת הפת מברך במ"מ, ומצינו בכתוב או במקום אם או נודע כי שור נגח הוא או נודע אליו חטאתו וזה מסכים להלכה דגרסינן (שם ל"ז ב') אמר רב יוסף האי חביצא אי אית ביה כזית מברך המוציא ואי לא במ"מ רב ששת אמר אפילו פרוסות שאין בהם כזית אמר רבא והוא דאיכא עלייהו תוריתא דנהמא עכ"ל:

ומצאתי שכתב הרב המובהק מהרר"י פאסי ז"ל שגדולי ספרד היו אומרים שטעות הוא שנפל בספרים בסוף לשונו והכי הל"ל ואם אין בהם כזית ועברה צורת הפת בבישול, ומ"מ הנראה לו ז"ל ליישב הלשון הוא שיש לחלק בין שינוי להעברה ששינוי הוא שינוי מה אבל העברה העברת כל הצורה מכל וכל הוא, וזהו נראה שדקדק בלשונו ברישא כתב אם יש בפתייתין כזית או שניכר שהם פת ולא נשתנה צורתה שר"ל שאם יש בפתייתין כזית אף על פי שיש שינוי מה או שאין בהם כזית אלא שאין בהם שינוי כלל וניכר שהם פת ולזה כפל לשונו שניכר שהם פת ולא נשתנה צורתה ר"ל שניכר היטב ולא נשתנה כלל מברך המוציא אבל אם אין בהם כזית אף על פי שלא עברה מכל וכל אלא שנשתנה או אף על פי שיש בהם כזית אם עברה מכל וכל בבישול ר"ל שבחלוקת הבישול שייך העברה שבלישה במרק לא שייך כי אם שינוי אמנם בבישול שייך שינוי לבד כשהבישול חלש אמנם כשהוא חזק שייך העברת הצורה מכל וכל ואז אפילו שיהיה בפתייתין כזית מברך במ"מ ולא המוציא ונמצא לפי דרך זה שהשוה הרמב"ם בישול למרק בצד וחילק ביניהם מצד השוה בשינוי המשותף ביניהם וחלקם בהעברה הנמצאת בבישול ולא בלישה במרק ובזה המיצוע יש מקום להרמב"ם להמלט מכל מה שהקשו עליו התוספות ושאר המפרשים ר"ל ממה שהקשו על רש"י ז"ל ששניהם רש"י והרמב"ם דבר אחד להם והחילוק הזה אפשר שגם רש"י יפרש אותו עכ"ל. והעיד ז"ל שלשון זה נשאל בפומבי רבתי של חכמים ושל סופרים ובכללם הנשר הגדול מהרר"י אברבנאל ז"ל בהיותו לומד בישיבת הרב הגדול מהרר"י אבוהב ז"ל ושהרב מהרר"י פאסי ז"ל הגיד לפניהם יישוב זה ויכשר בעיניהם מכל אשר הוגד שם והוא הוא דרך מהר"ר יהודה נ' שושן ז"ל וגם זה דעת מורי הרב הגדול מהר"י בי רב ז"ל שכתב וז"ל בתוספות הקשו דמשמע בירושלמי דפרוסות קיימות הם בכזית וכו' והרבה ליישב אלו הסוגיות שבגמרא דידן והירושלמי ועשה ג' חלוקות האחד אם יש בפתייתין כזית אף על פי שיהיה בו אי זה שינוי מברך המוציא ואם ניכר שהוא פת ואין בו שינוי כלל אף על פי שיהיה פחות מכזית [מברך] המוציא אבל אם יש בו אי זה שינוי ואין בהם כזית או אפילו יהיה בהם כזית אם עברה מהם צורת הפת לגמרי מברך במ"מ דדוקא בשיש בו קצת שינוי אם יש בפתייתין כזית מברך המוציא אבל אם עברה צורתם לגמרי אפילו יהיה בו כזית מברך במ"מ עכ"ל:

ולי נראה לומר דהכי פירושו הפת שפתת אותה פיתין ובשלה או לשה והתחיל לפרש למאי דסליק מיניה דהיינו אם לשה וכתב שבחדא לטיבותא דליהוי ביה דהיינו שיהא בפתייתין כזית אף על פי שנשתנה צורת הפת או שניכר שהן פת אף על פי שאין בהם כזית מברך המוציא והדר מפרש מאי דפתח ביה דהיינו אם בישלה וכתב דבחדא לריעותא דליהוי בה דהיינו אין בו כזית אף על פי שניכר שהוא פת או שעברה צורת הפת בבישול אף על פי שיש בו כזית מברך במ"מ. ולמד

רבינו בבא דלשה במרק ממ"ש בסמוך (ברכות ל"ז) אמר רב יוסף האי חביצא וכו' וכרב האי ורב נתן בעל הערוך שפירשו דחביץ היינו שלש הפירורין במרק בלי בישול ואמר רב ששת אפי' פירורין שאין בהם כזית מברך המוציא ופירש רבא דבריו דהיינו בדאיכא עליה תוריתא דנהמא ופסק הרי"ף והלכתא כרב ששת ורבא הרי שאע"פ שאין בהם כזית כיון דאיכא עליה תוריתא דנהמא מברך המוציא ובאית בהו כזית לא פליג רב ששת ארב יוסף דמברך עליהם המוציא אף על גב דלית עלייהו תוריתא דנהמא דהא לאוסופי אדרב יוסף אתא ולא לגרועי ותוריתא דנהמא דקאמר רבא לא קאי אלא אין בפירורין כזית. ובבא שנייה למדה רבינו מדתניא התם (שם ל"ז) הכוסס את החטה מברך עלי' בפה"א טחנה אפאה ובישלה בזמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא ושלש ברכות ואם אין הפרוסות קיימות מברך במ"מ וברכה אחת מעין שלש. וכתב רבינו יונה דמפרש בירושלמי דפרוסות קיימות היינו שיש בהם כזית ואין הפרוסות קיימות היינו אין בהם כזית וסובר רבינו דאף ע"ג דיש בהם כזית בעינן נמי דליהוי בהו תוריתא דנהמא לברך עליהם המוציא דלא עדיפי כשהן מבושלות אף על גב דאית בהו כזית מכשהם עשויות חביץ ואינם מבושלות אף על גב דלית בהו כזית וכיון דהתם בעינן תוריתא דנהמא ה"נ בעינן תוריתא דנהמא בהדי כזית כנ"ל:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קסח סעיף י

(ד' י' כ' <מט) חביצ"א, (י) דהיינו פירורי לחם (כד לג) שנדבקים (נא) יחד על ידי מרק, <יב> (ה' לד' יג) (נב) אם כה כב' נתבשל, יז' * (נג) אם כו לה' יש בהם (נד) כזית כג' (נה) אף על פי שאין בו תואר לחם, לו' מברך המוציא ובהמ"ז; יח' * ואם אין בהם כזית, אף על פי יט' כז לז' (נז) שנראה שיש בו תואר לחם, (נח) אינו מברך יז' אלא בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש; ואם אינו מבושל, אלא שהוא מחובר ע"י דבש או מרק, (נח) אם יש בפרוסות כזית מברך עליו המוציא, אפילו אין לו תואר לחם; ואם אין בהם כזית, (נט) אם יש בהם תואר לחם, דהיינו שהוא כח לח' טו' ניכר וידוע שהוא לחם, מברך עליו המוציא וברכת המזון; (סז) ואם אין בהם תואר לחם, מברך כד' [כד] בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין שלש; ואם אינו לא מבושל ולא מחובר, <יג> כ' יז' אלא מפורר כה' כא' <דק דק, כב' מ' אף על פי שאין בו כזית (ו) ולא תואר לחם, מברך עליו המוציא ובה"מ. (וע"ל סי' קפ"ד כמה שיעור אכילה לברך עליה ברכת המזון).

משנה ברורה סימן קסח ס"ק נו

(נו) שנראה וכו' - דכיון שנתבשל אינו חשוב תואר לחם. ואם לא בשלם בקדרה אלא טיגנס במשקה במחבת משמע ממ"א סקל"ו דלא הוי כבישול ומהני ביה תואר לחם כמו לקמיה באופן השני ולפי דעת שארי האחרונים שם [נב] אין הכרח לדבריו והנכון שבטיגון לא יאכל בשיש בו תואר לחם כ"א בתוך הסעודה. וכ"ז בשאין בהם כזית אבל אם טיגן פרוסות שיש בהם כזית אפילו אזל ליה התואר לחם פשוט דמברך המוציא וכנ"ל בבישול וכ"ש בזה:

מגן אברהם סימן קסח ס"ק כח

(כח) (פמ"ג) (מחה"ש) ניכר וידוע כו'. והמרדכי מסיים שלא נימוח לגמרי והרב"י השמיטו בכונה דהמרדכי ס"ל כרש"י דאע"פ שנתבשל מקרי תואר לחם אא"כ נימוח לגמרי אבל לדידן דס"ל אפי' לא נימוח לא הוי תואר לחם כשנתבשל א"כ ה"ה בלא נתבשל אם אינו ניכר שהוא לחם לא מקרי תואר לחם ועסי"ב: ודע דכל הני אפי' קבע סעודתו עליו מברך במ"מ כיון דלאו פת הוא כלל ועס"ו, אמרי' בגמ' אם פירר הלחם עד שמחזירו כסולת ואח"כ חזר וגבלם יחד וחזר ואפאם צריך לברך המוציא אפי' ליכא תוריתא דנהמא דהא מקרי פירורין שיש בהם כזית לר"י ובכזית לא בעי תואר לחם ומשמע שם אפי' מטוגנים בשמן בתחלה דומיא דמנחות וכמ"ש התוספות בברכות דף ל"ז וא"כ אותם שעושין פרימזלי"ך מלחם מפורר או מלחם שרוי במים צריך לברך המוציא כיון שתחילתו היה לחם לא נפק מתורת פת עד שאין בכל אחד כזית ואף על גב דלפי מ"ש הב"י להרמב"ם אם עברה צורת הפת לגמרי בבישול אפי' אם יש בהן כזית אינו מברך המוציא מ"מ הא לא קי"ל הכי כמ"ש בש"ע ומ"מ אם עירב בהן קמח וטגן בשומן או לשו בהן צ"ע [ועסי"ג] אם נלך אחר הרוב, ומיהו אותן המטוגנים פרוסות שלימות פשוט דמברך המוציא וכמ"ש פה בש"ע, ובכ"ה כתב בשם רש"ך ח"א קס"ב הסופגנים שעושין ממצה כתוש מעורבים בבצים מטוגנים בשמן אף על פי שבעודה כתוש צריך לברך המוציא מ"מ כשחברו במים ובבצים נשתנה ומברך במ"מ וכ"ש אחר הטיגון עכ"ל וצ"ע:

אבן העוזר אורח חיים סימן קסח סעיף י

[מג"א ס"ק כח]. מצה טחונה כסלת שחזרה וגבלה ועשאה פרעמזלי"ך ונטגנה בשומן ונדבקה עד שבכל אחד יש כזית מברך המוציא, וכן מבואר בש"ס אם חזר וגבלן להפרורין ואפאן חשיב כזית, עכ"ל. ודבריו אינם נראים לי, דשאני התם דחזר ונדבק ע"י אפיה, אבל אם נדבק ע"י בישול, לא חשיב חיבור למחשביה משום הכי לחם. וכן מוכח לשון הש"ס [ברכות לז, ב] דבעי שיהא הפרוסות קיימות בכזית, משמע דהגוש הראשון שנתחבר ע"י אפיה יהיה קיים. ותו דהא עיקר הטעם דמברכין המוציא בבישול, משום דכיון דכבר שם לחם עלה לא פקע ממנה שם לחם ע"י

בישול, ובנידון דידן מיד שהתחיל השומן ולחם להרתיח שהיד סולדת בו למהוי כלי ראשון מיד מקרי בישול לענין שינוי צורתו ואז מיד נתבטל (אז) מתורת לחם, דהא אז מיד לא נעשה ודאי כל כך במהרה גוש אחד, וא"כ אז הוי שינוי צורה וגם לית ביה כזית. לכן אף שנתבשל אח"כ שנעשה גוש אחד, מכל מקום כיון שכבר פקע ממנה שם לחם שוב לא אתי מחדש עלה שם לחם אחר הבישול. ובלאו הכי להרמב"ם [בכורים ו, יב] והר"ש [חלה פ"א סוף משנה ו] אפילו הוי כזית נתבטל שם לחם ממנו ע"י בישול^ל, על כן בורא מיני מזונות עדיף, דלכולי עלמא יצא אפילו על הלחם בבורא מיני מזונות כדפירשתי^ל:

[מג"א ס"ק כח]. כתב רש"ך סימן קס"ג בח"א הסופגנין שעושין (ממנו) ממצה כתושה, כשחברו במים וביצים נשתנה ומברך בורא מיני מזונות, וכל שכן אחר טיגון, עכ"ל רש"ך, וצ"ע. ואני ראיתי בגוף התשובה דרש"ך וכתב שם וז"ל, כשחברו במים רותחין וביצים וכו', ונראה לי כונתו דאנן קי"ל באו"ח סימן שי"ח סעיף ה' דלחם אפשר דמתבשל בכלי שני וכל שכן ע"י עירוי, על כן שפיר כתב כיון שחברו במים רותחין דהוי בישול גמור, וגם ע"י הביצים נשתנה מראה הפת טפי ממה שנשתנה פת השרוי בין אדום, המבואר בשו"ע סעיף י"ב דמברך בורא מיני מזונות, לכן בזה ברכתו בורא מיני מזונות, דהא על לחם גמור יוצא בדיעבד אם בירך בורא מיני מזונות כדפרישית לעיל:

בית מאיר אורח חיים סימן קסח

בא"ד אמרינן בגמרא כו' דהא מקרי פירורין שיש בהן כזית ובכזית לא בעי תואר לחם. נ"ב למסקנת רב ששת אין הקושיא מתחילה קושי' ואין תירוץ זה ואף לא מסקנת התירוץ מוכרח כלל ולהכי לא הזכירו הפוסקים כל עיקר חילוקי תירוצים אלו. ויפה פסק הרש"ך:

משנה ברורה סימן קסח ס"ק נט

(נט) אם יש בהם וכו' - הטעם דעדיף בזה מאופן הא' דכיון שלא נתבשל תואר לחם שלו חשיבא שהוא ניכר וידוע יותר ומש"כ וברכת המזון היינו כשאכל כמה פירורין עד שיעור כזית. אם פירר הלחם עד שהחזירן לסולת ואח"כ חזר וגבלן בשומן וכיו"ב [שאנו קורין בלשוננו קניידלי"ך או חרענזלי"ך] עיין במ"א מה שכתב בזה והסכמת [נג] הרבה אחרונים דאם בישלן בקדירה או טגגם במחבת במשקה דחשיב כבישול אף שיש בכל אחת כזית ויותר מברך עליהם במ"מ [ואפילו אם אכל הרבה] וכן הוא מנהג העולם ואם אפאן נכון שלא יאכלם כ"א בתוך הסעודה אלא א"כ נילוש ברוב שומן או דבש דאז מברך עליהם במ"מ וכדלעיל בס"ז בהג"ה ואם גיבלן במים לבד ואפאן יש עליהם דין פת גמור:

חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לז עמוד ב

כתב הראב"ד ז"ל דאין מברכין המוציא אלא באוכל כזית הא בפחות מכזית בתחלה מברך בורא מיני מזונות ולבסוף מעין ג' ואף על גב דפחות מכזית ליכא מזון מ"מ מיני מזונות הוא, ומיהו המוציא לא מברך אפחות מכזית, והא דגרסינן בירושלמי תני כל שאומר עליו ג' ברכות מברך עליו המוציא התיבון הרי פחות מכזית שאין אומר עליו ג' ברכות מעתה לא יאמרו עליו המוציא א"ר יעקב בר אחא לשאר מינין נצרכה דאלמא משמע מהכא דאפילו אפחות מכזית מברך המוציא י"ל דהיא באוכל הרבה אלא שלא לקט מן הפירורין כי אם פחות מכזית ואפילו הכי מברך עליהן המוציא אף ע"פ שאין הוא לבדו ראוי לברך עליו ג' ברכות אבל לעולם בשאינו אוכל כזית אינו מברך המוציא ולא ג' ברכות, ולי נראה דלאחריו אינו מברך מעין ג' בפחות מכזית דמאי שנא מאוכל ענבים ותאינים ורמונים שאינו מברך לאחריו מעין שלש באוכל פחות מכזית כדאמר לקמן גבי ההיא דר"י דאכל זית מליח וברך אחריו, ואקשינן עלה הא זית מליח כיון דשקלת ליה לגרעינתיה בצר ליה שיעוריה סופיה מאי מברך אלמא אפחות מכזית אין מברכין לאחריו ואפילו בשבעת המינין ואפשר נמי דלא מברכין עליהו כלל ואפילו בורא נפשות דכל שהוא טעון ברכה דאורייתא ופטרית ליה משום דבצר ליה שיעוריה לא תרמיה עליה ברכה אחרית, ועוד נראה לי דבתחילתו מברך עליו המוציא שאין הברכה משתנית בין שיעור לפחות מכשיעור וכפשטיה דירושלמי, וכן נ"ל לדקדק מההיא זיתא דאכל ר' יוחנן ומדאקשי עליה ר' ירמיה לרבי זירא וכמו שאני עתיד לכתוב שם בס"ד.

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לז עמוד ב

חביצא הנזכרת כאן בשמועת האי חביצא אי אית בה פרורים הוא מה שהזכרנו למעלה שבשל את הפת אחר שנאפה ועשה מפרוסותיו תבשיל וכבר ביארנו את דינם למעלה בשמועת טחנה ואפאה ובשלה ומ"מ מה שכתבנו בה בפרורים שאין בהם כזית שמברך עליהם המוציא וג' ברכות הואיל ויש בהן תורת לחם גדולי המפרשים כתבו שצריך שיקבץ מהם כזית ויאכלנו בלוגמא אחת וכמו שאמרו כאן ליקט מכלם כזית ואכל אם חמץ ענוש כרת אם מצה יוצא בה בפסח אבל פחות מכזית בלוגמא אחת אף על פי שהיה לפניו הרבה ושדעתו לאכול הרבה אין מברך בה המוציא לכתחלה ואם ברך בלא קבוצ' כזית יצא ויאכל אחריו עד כזית ואם אין דעתו לאכול מהן כזית אין מברך אלא מיני מזונות וכן כתבו

שלבסוף בורא נפשות ויש מפרשים שכל שיש שם פרוסה כזית אפילו לא היה בדעתו לאכול אלא חצי זית מברך המוציא הואיל וממקום חיוב נפסקה והוא שאמרו בבא מלחם גדול הא לאחריו ודאי לשיעור אנו צריכין ואינו מברך כלום וגדולי המחברים כתבו שאפי' בפחות מכזית מברך המוציא אף על פי שאין בדעתו לאכול כזית ואף על פי שאין שם כזית אבל אינו מברך לאחריו אפי' בורא נפשות ודרך כלל כתבו שאם אכל פחות מכזית מאיזה אוכל או פחות מרביעית מאיזה משקה שמברך לפניו ברכה הראויה לאותו המין אבל אינו מברך לאחריו כלל וראיה על זה לדעתי מה שאמרו במסכת סוכה הביאו לו אוכל פחות מכביצה ולא בירך אחריו הא לפניו בירך ומפני שהיה סובר כדעת האומר כביצה ולפחות מכזית ולדעתינו כפחות מכביצה לר' אלעזר בר צדוק אלא שאפשר שאף ר' אלעזר נסעד בה הואיל ונשאר בה כזית שהוא שיעור לכמה דברים אלא שדברי גדולי המחברים נראין ממה שאמרו בתלמוד המערב כל שאומר עליו ג' ברכות אומר עליו המוציא התיבון והרי פחות מכזית שאין אומר עליו ג' ברכות מעתה לא יאמרו עליו המוציא אמר ר' יעקב בר אחא לשאר מינים נצרכה כלומר לא בא למעט פחות מכזית אלא שאר מינים של חטה של מעשה קדרה אבל פת אף בפחות מכזית אומר עליו המוציא ומ"מ בעלי שטה אמצעית פרשוה בשנפסקה ממקום שיש בו כזית וגדולי המפרשים פרשוה לשטתם בשאכלו הרבה מהם או כשהיה דעתו לאכול כזית ואין זה נראה ובתלמוד המערב פרשו שאם פחות מכזית זהו בריה בפני עצמה כגון חטה אחת או תרמוס אחד דינו כדין כזית ומברך לפניו ולאחריו ברכה הראויה לאותו המין אפי' פרידה אחת של ענב ופרידה אחת של רמון מברך לפניו ולאחריו זזית בריה היא לעינים אלו ואם נטלה גרעינתה יצאה לה מתורת בריה וגדולי הדורות כתבו שאף בריה אין מברכין בפחות מכזית אלא לפניו זזית אף על פי שנטלה גרעינתה לא יצאה מתורת בריה ואעפ"כ אם לא נשאר בה כזית בינוני אין מברכין לאחריה ומה שאמרו במסכ' נדה פרק בא סימן כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו ופירשו בה כגון עשיית המצות וריחני ולא אמר כגון פחות מכזית ההיא במיני' המחויבים קא מיירי ויש מפרשים בחביצא זו פירורי לחם הנדבקים על ידי שמן ודבש ובאלו הוא שאין צריכין לכזית אבל בשמועה שלמעלה בטחנה ואפאה אנו צריכי' לפרוסות קיימות בכזית אלא שלענין פסק הכל תלוי בצורת לחם על הדרך שביארנו: